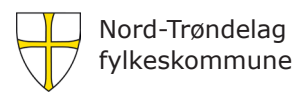

HØRINGSSVAR

Forsvarssjefens fagmilitære råd

Tore O. Sandvik
Fylkesordfører
Sør-Trøndelag fylkeskommune

Ingvild Kjerkol
Fylkesrådsleder
Nord-Trøndelag fylkeskommune

Hallgeir Grøntvedt (Sp)
Ordfører Ørland kommune

Arnfinn Astad (A)
Ordfører Bjugn kommune

Rita Ottervik (A)
Ordfører Trondheim kommune

Ove Vollan (H)
Ordfører Rissa kommune

Vibeke Stjern (A)
Ordfører Åfjord kommune

Gunnar Lysholm (Orkdalslista)
Ordfører Orkdal kommune

Oddvar Indergård
(Felleslista for bygdeutvikling)
Ordfører Ågdenes kommune

Berit Flåmo (A)
Ordfører Frøya kommune

Ole L. Haugen (A)
Ordfører Hitra kommune

Johan Arnt Elverum (Sp)
Ordfører Stjørdal kommune

Sammendrag

Utredningen Lokaliseringsalternativer for Forsvarets nye kampfly F-35 har vært grundig behandlet og en betydelig faglig tyngde ligger bak anbefalingen av Ørland hovedflystasjon (ØHF) som enebase fra en samlet forsvarsledelse.

Forsvaret har utviklet seg fra et mobiliseringsbasert invasjonforsvar til et innsatsforsvar. En videre utvikling mot et nettverksbasert forsvar (NbF) vil gi Norge økt operativ evne gjennom samhandling i nettverk.

Sentralt i utviklingen står ny, avansert teknologi som øker Forsvarets operative evne. Forbedret samhandling i nettverk gir en bedre situasjonsforståelse og økt beslutningshastighet.

Luftforsvaret understreker at F-35 er et nytt fly med vesentlig større kapasitet og har andre egenskaper enn dagens F-16, noe som tilsier at man må tenke nytt i forhold til styrkeproduksjon og operativitet.

Effektiv styrkeproduksjon med kampfly er selve grunnlaget for å kunne utføre operasjoner. En redusert evne til styrkeproduksjon kan ikke kompenseres med en lokalisering som utelukkende favoriserer operasjoner i en landsdel. Forsvarssjefen vektlegger kampflyenes iboende operative fleksibilitet gjennom utnyttelse av luftmaktens egenskaper; høyde, hastighet og rekkevidde. Et operasjonskonsept som styrker evnen til å forflytte seg til egnede baser både nasjonalt og internasjonalt, fremstår som bedre egnet til å møte fremtidens behov. Ved en fagmilitær vektlegging av disse faktorene, fremstår Ørland som det beste alternativet også for å kunne utføre operasjoner.

En riktig lokalisering av F-35 må bidra til å gi en optimal utnyttelse av investeringen. Jo mer effektivt man klarer å drifte kampflyene, jo mer kampkraft i luften kan leveres til enhver tid – både i nord og sør. Dette er viktig for Forsvaret, men også helt sentralt for landets sikkerhet. Kampflyene må kunne beskytte både våre mest befolkningsstette områder sør i landet, samt våre interesser og installasjoner i Nordsjøen, Norskehavet og i Barentshavet, ikke bare deler av landet.

Ørland er beregnet å være det mest kostnadseffektive alternativet, og dekker hele landet. Ørland har stort tilgjengelig luftrom, marginal konkurrerende sivil trafikk og umiddelbar nærhet til skytefelt gjør at man raskt når realistiske trenings- og øvingssituasjoner. Dette gir effektiv utnyttelse av flytimer og den beste styrkeproduksjonen.

Ørland hovedflystasjon er fleksibel med tanke på utvidelse og har en tilbaketrukket lokalisering i forhold til militære kapasiteter i nord, noe som kan bidra til å gjøre basen bedre beskyttet mot overraskende militære aksjoner.

Ørland er lokasjon for NATOs AWACS overvåkingsfly, og NATO har investert betydelige midler på Ørland hovedflystasjon.

NATOs tilstedeværelse gir betydelige synergier for Forsvaret. Ørland har hatt og har høy grad av alliert samtrening, og de amerikanske forhåndslagrene i Midt-Norge forutsetter militær flyplass med høy grad av sikkerhet. Dette kan videreføres ved valg av Ørland som hovedbase for F-35.

Forsvaret er også til stede i Trøndelag med Heimevernsavdelingen HV-12. Heimevernets styrke er lokal kjennskap og tett samspill med lokale og regionale sivile myndigheter. Vi er bekymret for potensielle konsekvenser ved en nedjustering av mannskapet fra 45 000 til 30 000 da nærheten til lokalmiljøene nødvendigvis vil forringes, selv med intensjon om større mobilitet på gjenværende mannskaper.

Forsvarssjefens fagmilitære råd understreker at en annen viktig grunnpilar i Forsvaret er verneplikten. Verneplikten er derfor en nødvendig forutsetning for å opprettholde et territorielt landforsvar innenfor dagens budsjettammer og med den foreslåtte struktur. I tillegg er vernepliktsinstituttet et sentralt element og en nødvendig forutsetning for katastrofeberedskapen i Norge.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
En ny tid - et nytt forsvar	7
Ørland hovedflystasjon – Best for Forsvaret, Norge og NATO.	8
1. Optimal utnyttelse av Norges største investering	9
1.1. Styrkeproduksjon viktig for basevalg	9
1.1.1. Kapasitet og regularitet	9
1.1.2. Stort tilgjengelig luftrom på Ørland	10
1.1.3. Fleksibel med tanke på utvidelse	11
1.1.4. Sikring og beskyttelse av basen.	11
1.1.5. Kompetanse må sikres	12
1.2. Operasjoner	12
1.2.1. Dekker hele Norge	12
1.2.2. NATO, alliert trening og nærvær	13
1.3. Støy og miljø	15
1.4. Ørland – best for Forsvaret, Norge og NATO	15
2. Heimevernet	16
3. Vernetilbud	16

En ny tid - et nytt forsvar

I de senere år har Forsvaret omstilt seg fra et mobiliseringsbasert invasjonforsvar til et innsatsforsvar. Dette må få konsekvenser for måten vi organiserer Forsvaret på. Etter vår mening gir Forsvarssjefens Fagmilitære råd en fornuftig og offensiv retning for utviklingen av Forsvaret, tilpasset fremtiden, med en dynamisk trusselsituasjon, og med nye muligheter basert på teknologisk utvikling og kompetanse.

Norge skal i fremtiden ha et militært forsvar basert på mennesker med en velutviklet forståelse for samvirke mellom alle våpenarter og forsvarsgrener. Et nettverksbasert forsvar (NbF) vil gi Norge økt operativ evne gjennom samhandling i nettverk.

Forsvaret har derfor investert betydelig i ny avansert teknologi som skal gi hele Forsvaret økt operativ evne og bedre samhandling også på tvers av forsvarsgrener. Forbedret samhandling i nettverk vil bidra til bedring i situasjonsforståelsen og derigjennom øke beslutningshastigheten og evnen til å yte rett effekt, på rett sted til rett tid.

Fordelen med NbF er evnen til å operere mer effektivt som en reell fellesoperativ styrke. Nettverksbaserte styrker oppnår et fortrinn fordi beslutningsprosessene går fortere. Man kan raskt knytte sammen sensorer, våpen og plattformen uavhengig av forsvarsgren og våpenart. Man vil kunne samle inn og sammenfatte informasjon, samt dele hensikt, oppdrag og geografisk informasjon om stridsfeltet. Å kunne kjenne til egne og vennlige styrkers posisjon og status i sanntid, øker også mulighetene for å utøve riktig slagkraft og innsats.

Innkjøpet av de nye kampflyene er kanskje den sterkeste markeringen av overgangen til et nytt forsvar. De nye kampflyenes overlegne kapasiteter/ytelser representerer en unik mulighet for strategisk nytenking, og vil utgjøre en styrkemultiplikator for samtlige forsvarsgrener i et NbF. Dette stiller nye krav til styrkeproduksjon og samtrening. Utviklingen framover krever at kampflybasen må ligge et sted som ivaretar dette, og samtidig har handlefrihet og utgjør en løsning som er både robust og fleksibel nok til å skalere opp virksomheten i et langsiktig perspektiv.

Kampfly er grunnleggende for å kunne ivareta Norges suverenitet, og Forsvarets nye kampfly F-35 utgjør et det mest sentrale element i det nettverksbaserte forsvar. F-35 betyr en betydelig forbedring i operativ evne med økt rekkevidde, og vil sammen med Forsvarets MPA-aktivitet (miltært patruljefly) gi større evne til innhenting og formidling av informasjon for blant annet etterretning og overvåking.

Denne utviklingen krever kompetanse. For å øke kompetansen forutsettes både kvantitativ og kvalitativ trening – ikke minst i samhandling med andre våpengrener, men også med våre allierte. Det blir derfor i større grad avgjørende å legge til rette for god styrkeproduksjon og tilnærmet fri tilgang til øvingsområder som kan kombinere samtrening mellom luft-, hær- og sjøstyrker.

Innkjøp av F-35 er Norges største fastlandsinvestering noensinne. En riktig lokalisering av F-35 må bidra til å gi en optimal utnyttelse av investeringen, og må derfor også endre Forsvaret slik vi kjenner det i dag.

Forsvarssjefen peker på Ørland som lokalisering for Forsvarets nye kampfly etter en totalvurdering om hva som er best i et helhetlig perspektiv for et samlet Forsvar. Dette betyr at lokalisering av kampflybasen ikke kan sees isolert fra Forsvarets øvrige virksomhet. En endring av den helhetlige strukturen som Forsvarssjefen har lagt, innebærer at man enten må bruke betydelig mer penger, eller at man må redusere eller fjerne andre kapasiteter. Med andre ord er det slik at om man velger suboptimale løsninger for kampflyenes styrkeproduksjon, vil dette medføre at andre deler av samfunnet eller Forsvaret må betale regningen for dette. Uansett vil dette svekke investeringen i nye kampfly.

Kampflyene forsterker overgangen til et NbF. Forsvarssjefen legger i sitt Fagmilitære råd til rette for denne utviklingen. Ørland framstår derfor som det klart beste alternativet for både å understøtte denne overgangen, men også for å ivareta en mest mulig optimal styrkeproduksjon for landets samlede forsvar innen de rammene Forsvarssjefen er stilt til disposisjon.

Innkjøp av F-35 er Norges største fastlandsinvestering noen sinne. Forsvarssjefen peker på Ørland som lokalisering for Forsvarets nye kampfly. Foto: www.f-35.com

Ørland hovedflystasjon – Best for Forsvaret, Norge og NATO.

Forsvarssjefens fagmilitære råd anbefaler Ørland som basevalg for F-35.

Anbefalingen baserer seg på og understøttes av en rekke faglige utredninger. Konklusjonen understrekes ytterligere ved at Generalinspektøren for Luftforsvaret (GIL), Forsvarets operative hovedkvarter (FOH), Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI) og Forsvarsbygg (FB) har deltatt aktivt i det faglige utredningsarbeidet. Utredningen om basevalg har derfor vært grundig behandlet og en betydelig faglig tyngde ligger bak anbefalingen fra en samlet forsvarsledelse.

Også i Forsvarsdepartementets “Lokaliseringsalternativer for Forsvarets nye kampfly F-35 (konseptuell løsning – versjon 1.01)” understøttes denne vurderingen av Ørland som basevalg for F-35.

Det er viktig at man ikke mister dette forsvarsfaglige utgangspunktet av syne i den videre politiske behandlingen av saken.

F-35 representerer den nyeste generasjon kampfly, med økt rekkevidde og betydelig bedre flyoperative ytelser, men også med et annet krav til fritt luftrom for å kunne trene tilfredsstillende. Flyets lavsignaturegenskaper (ikke synlig på radaren) og evne til informasjonsinnhenting er ikke kjent i detalj av sikkerhetshensyn i allmennheten. Men som det fremgår av utredningen har flyets spesielle egenskaper stått sentralt i beslutningen når man på et faglig militært grunnlag anbefaler Ørland.

Debatten om lokalisering er derfor en direkte følge av innfasingen av nye kampfly. F-35 representerer en ny og større kapasitet med langt flere egenskaper enn dagens F-16, og gir nye muligheter for etablering av økt situasjonsforståelse og samhandling med de andre forsvarsgrenene.

Forsvarssjefens fagmilitære råd beskriver en utvikling fra et mobiliseringsforsvar til et innsatsforsvar med økt samhandling i nettverk på tvers av forsvarsgrener nasjonalt og internasjonalt. Lokalisering av kampfly må derfor ses i sammenheng med denne utviklingen av Forsvaret.

For å utvikle og utnytte mulighetene denne kapasiteten gir stilles det større krav til trenings- og øvingsforhold som gir optimal styrkeproduksjon i en fellesoperativ ramme.

Ørland framstår som en tilnærmet optimal base for nasjonal og alliert styrkeproduksjon gitt den store og jevnt økende sivile flytrafikken i Europa.

Industri- og teknologiutvikling

Vi er kjent med at Kongsberggruppen utvikler et eget missil for F-35 som bidrar til å øke flyets våpenkapasitet og rekkevidde ytterligere. Joint Strike Missile (JSM) er et langtrekkende avansert missil med både land- og sjømålskapabiliteter.

Utviklingen av JSM kan bidra til å sikre et bredere og bedre innrettet forsvarsteknologisk industrisamarbeid i tilknytning til anskaffelsen av F-35.

JSM-utviklingen sikrer at mer enn 20 norske bedrifter vil være engasjert industrielt inn mot F-35-programmet. Videre er JSM svært viktig for å videreutvikle Kongsbergs unike og internasjonalt anerkjente missilkompetanse. Det bør også være en ambisjon at man utnytter nærheten til teknologimiljøene i Trondheim med tanke på ytterligere industri- og teknologiutvikling for landet i fremtiden.

Norsk Industri spurte i 2007 sine medlemsbedrifter om hva de anså som landets viktigste forsknings- og utviklingsmiljø. 96 % av totalt 383 enkeltbedrifter svarte NTNU og SINTEF.

1. Optimal utnyttelse av Norges største investering

Investeringen i nye kampfly er den største enkeltinvestering i norsk fastlandsøkonomi noensinne. Kampfly er en terskel mot aggresjon, men også et meget fleksibelt maktinstrument spesielt i Norges store luft- og havdomene.

I moderne konflikter er luftdimensjonen helt sentral for utfallet av høyintensive operasjoner. Verken større hæravdelinger eller marinefartøy vil kunne overleve dersom luftrommet over dem fullstendig er dominert av motstanderens kampfly. Dette innebærer at det har liten eller ingen hensikt å ha moderne hæravdelinger og kostbare marinefartøy uten et eget moderne kampflyvåpen.

Kampflyene er derfor ikke bare viktige – men kanskje den viktigste komponent i ethvert moderne forsvar. Uten kampfly blir de fleste andre forsvarsinvesteringer meningsløse (Sverre Diesen: Fornylse eller Forvitring. Forsvaret mot 2020. Cappelen Damm 2011).

Landets investering i nye kampfly og deres sentrale betydning i moderne konflikter tilsier at de nye flyene må utnyttes optimalt. Tidligere har store investeringer i Forsvaret blitt kritisert for at man har anskaffet materiell uten å sørge for full utnyttelse av investeringene gjennom en forsvarlig drift.

Basevalget må legges til rette for at man får en optimal utnyttelse av flyene der lokaliseringen gir god økonomi og høy operativ evne. Jo mer effektivt man klarer å drifte kampflyene, jo mer kampkraft i luften kan leveres til enhver tid – enten i nord eller sør. Dette er viktig for Forsvaret, men også helt sentralt for landets sikkerhet.

“Den samlede vurderingen av de alternative basene for Forsvarets nye kampfly, tilsier at kampflyene, inkludert QRA-beredskapsflyene, lokaliseres på Ørland”. (Forsvarssjefens fagmilitære råd.)

1.1. Styrkeproduksjon viktig for basevalg

Styrkeproduksjon omfatter pilotenes daglige fly- og treningsvirksomhet. Det er viktig at denne aktiviteten kan gjennomføres innenfor tilgjengelig tid uten å bli forstyrret

av sivil flyaktivitet. Denne treningen er helt avgjørende for å kunne nå ønsket kompetanse slik at flyene på kort varsel skal kunne gjennomføre oppdrag i Norge eller i utlandet. Styrkeproduksjon er en kontinuerlig prosess som også skal kunne foregå i perioder hvor det parallelt pågår skarpe operasjoner, noe som igjen stiller høye krav til basens beliggenhet.

Styrkeproduksjon og normal evne til å drive fredstidsoppgaver, vil blant annet si såkalte QRA-operasjoner hvor F-35 skal identifisere, følge og eventuelt avskjære fremmede fly. Dette skal foregå på en rasjonell og kosteffektiv måte.

Effektiv styrkeproduksjon med kampfly er selve grunnlaget for å kunne utføre operasjoner. En redusert evne til styrkeproduksjon kan ikke kompenseres med en lokalisering som utelukkende favoriserer operasjoner i en landsdel. Forsvarssjefen vektlegger kampflyenes iboende operative fleksibilitet gjennom utnyttelse av luftmaktens egenskaper; høyde, hastighet og rekkevidde. Et operasjonskonsept som styrker evnen til å forflytte seg til egnede baser både nasjonalt og internasjonalt, framstår som bedre egnet til å møte fremtidens behov. Ved en fagmilitær vektlegging av disse faktorene, framstår Ørland som det beste alternativet også for å kunne utføre operasjoner.

Ørland vurderes til å kunne fungere meget tilfredsstillende som enebase for styrkeproduksjon av kampfly (Lokaliseringsalternativer for Forsvarets nye kampfly F-35, side 44).

1.1.1. Kapasitet og regularitet

For å kunne gjennomføre en god styrkeproduksjon blir det understreket at basen må ha kapasitet til å gjennomføre det nødvendige antall flybevegelser som kreves med F-35. En samling av alle kampflyene på ett sted vil gi økt press på luftrommet rundt basen. Kravet er at det skal kunne gjennomføres 24 sorties fordelt på to flyperioder pr. dag (tilsvarer 5 260 sorties i året) men at basen i tillegg bør kunne ha kapasitet til å gjennomføre 40 sorties fordelt på to flyperioder pr dag.

Vi snakker med andre om en betydelig aktivitet. I tillegg er det viktig å understreke at kampflyene må ha mulighet til å ta av og lande i formasjon, noe som benyttes når flere fly skal ta av eller lande samtidig for å spare tid. Det kan for eksempel være nødvendig når man opererer med smale

tidsvinduer, når det er mørkt eller i dårlig vær.

Marginal sivil flytrafikk på Ørland gir Luftforsvaret handlefrihet, fleksibilitet, robusthet og stabile treningsforhold, ikke bare i nær fremtid, men også i et 40-50 års perspektiv. Dette blir helt sentralt med énbase-struktur.

1.1.2. Stort tilgjengelig luftrom på Ørland

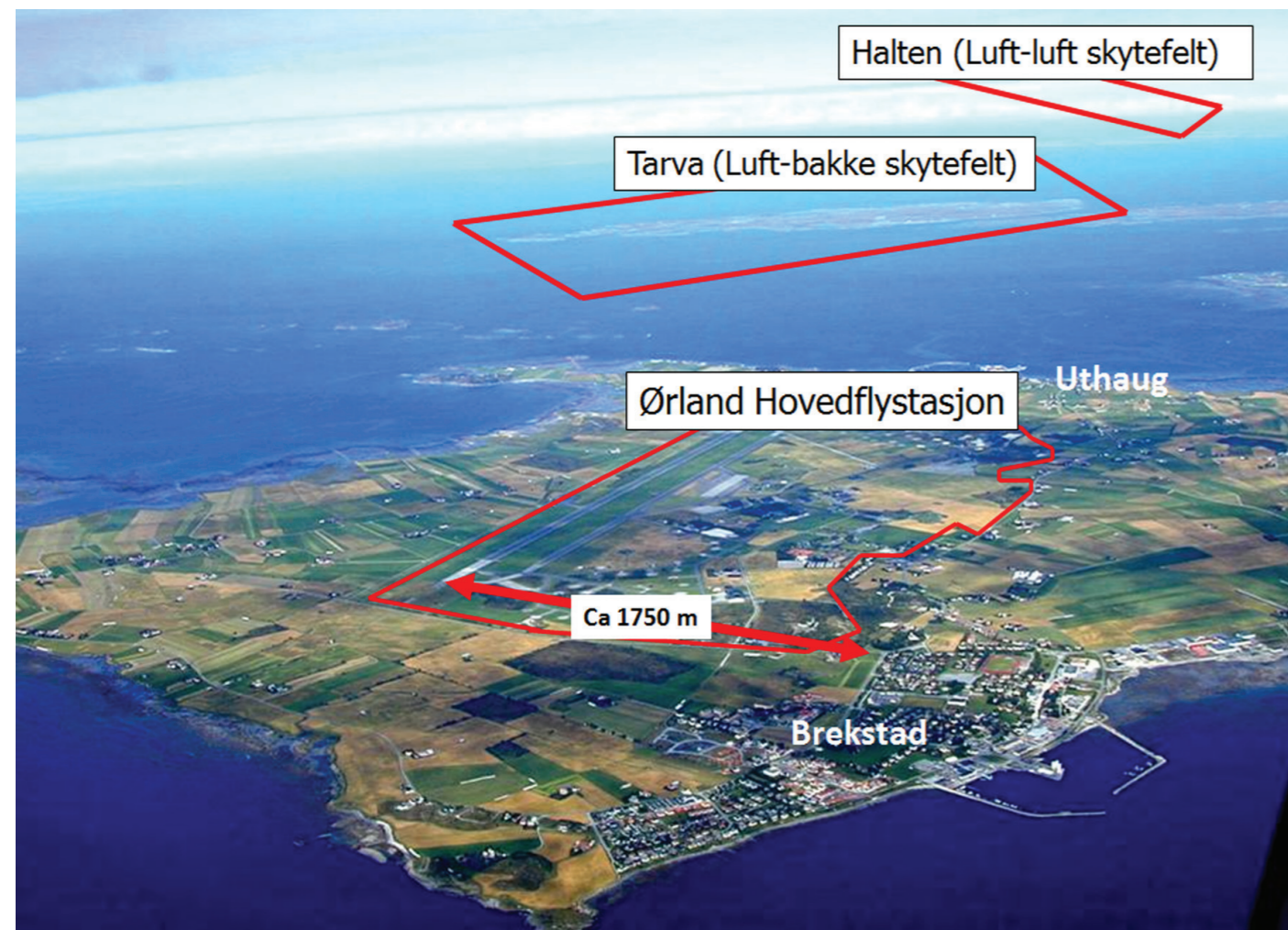
På grunn av sin store rekkevidde og situasjonsforståelse krever F-35 både økt vertikal og horisontal utstrekning av luftrommet for å etablere realistiske treningsscenarier, sammenlignet med F-16. I tillegg er det et ubetinget krav fra Luftforsvaret at flere av oppdragene med F-35 skal foregå over land, en forutsetning for å kunne øve med de avanserte sensorene. Ørland gir effektiv mulighet for trening i luftrom hvor det er få begrensninger, og ingen begrensninger i høyden på grunn av marginal sivil trafikk.

Ørland og Midt-Norge har tilgang på stort luftrom over land, noe som vil gi effektiv trening med F-35. Vi er

orientert om at utredningen ikke har fanget opp de økte mulighetene for luftmilitære operasjoner over Midt- og Sør-Norge som nylig har funnet sted. Et videre samarbeid med Sverige gjør at man også fra Ørland vil få ytterligere tilgang til luftrom for trening over land.

Liten sivil trafikk gjør at man kan gjennomføre trening i umiddelbar nærhet av basen. Rett ved kampflybasen på Ørland ligger skytefeltene Tarva og Halten. Nærheten til skytefeltene gjør at man raskt når realistiske trenings- og øvings situasjoner noe som igjen gir kosteffektiv utnyttelse av tilgjengelige flytimer.

Innenfor en avstand av 15 minutter (120 nautiske mil) finnes det åtte treningsområder over land. Litt lengre transittid, 20 min (160 nautiske mil), finnes det ytterligere to treningsområder over land. Den korte flytiden til treningsområdet gir kosteffektiv utnyttelse av flyene og pilotene en mer effektiv trening.

Ørland hovedflystasjon med skytefeltene Tarva og Halten i umiddelbar nærhet.

I tillegg til store luftrom for trening har Ørland tilgang til flere skytefelt i nærheten hvor kampflyene kan benytte sine våpen:

- Tarva skytefelt i Bjugn (1-2 minutter flytid) gir mulighet for trening i levering av styrte våpen
- Halten skytefelt i Frøya kommune (6-7 minutter flytid) i sjøen utenfor Ørland gir mulighet for skarp-skyting i luft-til-luft rollen
- Giskås skytefelt ved Steinkjer i Trøndelag (8 minutters flytid) tillater skyting med flykanon
- Regionfelt Østlandet (25 minutter) tillater bruk av en omfattende portefølje av øvingsbomber samt skyting med kanon. Det gir også en gunstig mulighet for samtrening med observatører som leder inn flyene fra bakken (FAC/JTASC).

Når det gjelder samtrening med egne land- og sjøstyrker i sør vil man kunne fortsette som i dag. Samtrening med sjø- og landstyrker i nord vil foregå i de perioder som man har avsatt til det.

1.1.3. Fleksibel med tanke på utvidelse

På Ørland hovedflystasjon er det god plass og selve basen

Stort og fleksibelt stasjonsområde.

utgjør om lag 6 kvadratkilometer. Flystasjonen er ikke sperret inne av sivil bebyggelse, men grenser opp til jordbruksområder og litt spredt småhusbebyggelse i øst. Det er derfor mulighet for videre utbygging av basen i fremtiden i takt med Forsvarets endrede behov. En kampflybase vil føre til flere bygg og anlegg, men dette vil ikke komme i konflikt med sivile aktører. Dette er noe Ørland kommune og tilstøtende kommuner slutter seg til. Området for lagring og håndtering av ammunisjon er noe som krever sikringssoner. Dette er etablert på Ørland og ordningen kan videreføres for nye kampfly.

1.1.4. Sikring og beskyttelse av basen.

For å hindre sabotasje og terroraksjoner mot personell, fly og annet materiell er det viktig å kunne etablere sikring og beskyttelse av basen. Det er også viktig å hindre at gradert informasjon om sensitive områder på kampflybasen kommer på avveie. Særlig under operasjoner vil behovet for beskyttelse øke vesentlig. Luftforsvaret har mulighet til å kunne etablere en større sikkerhetssone rundt basen dersom dette skulle bli nødvendig.

Den sivile trafikken er svært begrenset i dette området, noe som fra et sikkerhetsperspektiv er positivt. Det er dessuten

små muligheter for innsyn mot sentrale områder av basen. Det er for eksempel etablert en voll langs gjerdet på sør- og vestsiden som hindrer innsyn mot den aktiviteten som foregår på rullebanen. Det er også god avstand mellom det tiltenkte flyoperative området for F-35 og den sivile bebyggelse, noe som gjør at Luftforsvaret i spente situasjoner kan overvåke området på en relativt enkel måte.

Området utenfor basen er dessuten lite trafikkert. I et oversiktlig lokalsamfunn vil man raskt kunne registrere uvedkommende. Dette momentet vil være viktig når man skal beskytte seg mot sabotasje og annen kriminalitet.

1.1.5. Kompetanse må sikres

Kampflyvåpenet, med tilhørende logistikk og støttestruktur er meget kompetansekreven, og det hviler på høyt spesialiserte fagmiljøer. Ved lokalisering av kampflybasen på Ørland sikrer man en god rekruttering.

At man ikke skal tape kompetanse er et skal-krav fra Forsvaret. Det er allerede i dag meget stabil og god rekruttering til både militære og sivile stillinger på Ørland.

Kartleggingen av personell ved dagens kampflybaser viser at det er stor grad av lokal rekruttering.

Ørland/Bjugn er en del av en stor bo- og arbeidsmarked-region med over 200 000 innbyggere som er i betydelig vekst. Forsknings- og universitetsbyen Trondheim representerer også et stort tilfang av fremtidig rekruttering av kompetent personell.

Rekruttering til enebasen skal innføres over en periode på 10-12 år noe som gir grunnlag for aktiv planlegging og tilrettelegging for dette.

I innstillingen har vurderingen av forholdene rundt personell og kompetanse på Ørland etter vår mening blitt noe negativ. Det virker ikke som man har fanget opp og anerkjent de mange planer for tilrettelegging som finner sted på en rekke områder i hele regionen. Tiltak som vil ha stor betydning for rekrutteringen videre framover.

Trondheimsregionen er en betydelig vekstregion og Sør-Trøndelag fylke er nylig rangert som beste fylke i NHOs kåring "Nærings-NM". Tilfanget av kompetent arbeidskraft må således vurderes å være svært god fremover.

1.2. Operasjoner

Kampflyet skal ha evne til å hevde norsk suverenitet både mot krenkelser av sjø-, luft- og landterritoriet. F-35 skal også benyttes i krisehåndtering eller drive overvåkning og innhente etterretningsmateriale med sine avanserte sensorer.

Lokalisering av kampflybasen må blant annet balansere forholdet mellom operative behov og kostnader. Forsvarssjefen mener man finner denne balansen på Ørland.

Det å ta ut norske kampfly så tidlig som mulig i en konflikt vil være svært viktig for en motstander. Ødeleggelse av flyene på bakken eller det å stenge flyene inne ved å ødelegge rullebanen er et mønster vi kjenner fra de fleste åpningsfaser i en konflikt.

Vi registrerer derfor med interesse følgende: "Ørland (har) en tilbaketrukket lokalisering i forhold til militære kapasiteter i nord, noe som kan bidra til å gjøre basen bedre beskyttet mot overraskende militære aksjoner" (Lokaliseringsalternativer for Forsvarets nye kampfly F-35, side 43).

Dette er et helt sentralt moment nå som Norge skal etablere én-baseløsning for kampfly og det burde derfor vært utdypet nærmere i utredningen.

1.2.1. Dekker hele Norge

Kampfly på Ørland vil kunne dekke alle deler av landet og medføre at man kan etablere en god militær kapasitet i hele Norge, også på det sentrale Østlandet hvor hoveddelen av befolkningen bor. Man vil også ha mulighet til raskt å etablere beskyttelse av oljeinstallasjoner på norsk sokkel.

Det virker som en rimelig prioritering at kampflyene også er disponert slik at de skal kunne sikre sentrale befolkningsområder, og landets økonomisk viktigste og mest sårbare installasjoner på en god måte.

Muligheten for hurtig utrykning kan etableres gjennom forflytning (deployering) til fremskutte baser i nord eller sør. Med en slik deployering vil man i en spent situasjon spre sin virksomhet.

Høy luftmilitær beredskap (HLB) etableres under spesielle forhold eller når det oppstår en krise. HLB kan da

etableres ved flere baser, både i nord og sør, basert på et fleksibelt konsept.

Nordområdene

Vi støtter Regjeringens strategiske satsning på Nordområdene. Vi oppfatter imidlertid ikke at denne strategien tilsier at det inkluderer en militær opptrapping i nord, men derimot at "Norge skal ha som ambisjon å sikre tilstedeværelse på alle deler av norsk territorium og i norske havområder i nord gjennom en politikk for bosetting, verdiskaping, forvaltning, arbeid og kultur i det nordlige Norge, både med sivile kapasiteter og gjennom Forsvarets nærvær" (Meld. St. 7(2011–2012) Nordområdene - Visjon og virkemidler).

Det bør utvilsomt være i Norges interesser at den sikkerhetspolitiske spenningen i Nordområdene opprettholdes på et lavest mulig nivå, samtidig som vi med tilstedeværelse, suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse ivaretar våre nasjonale interesser. Forsvarets primære bidrag til dette er maritime patruljefly (P-3 Orion) og Kystvakten, og i nær fremtid også de nye NH-90 helikoptrene. Det er derfor viktig at MPA-aktiviteten minst opprettholdes på dagens nivå.

En betydelig militær opptrapping med daglige F-35 operasjoner i våre nordligste interesseområder kan ikke vurderes å være en del av denne strategien. Et fleksibelt operasjonskonsept som demonstrerer vår evne og vilje til tilstedeværelse med kampfly i nord, vil i gitte situasjoner fremstå som hensiktsmessig i forhold til nasjonale interesser. På samme måte som Sjøforsvaret viser tilstedeværelse med fregatter og ubåter som har hjemmebase i Bergen. En lokalisering av Luftforsvarets hovedbase for kampfly på Ørland fremstår derfor som helt i tråd med en strategisk satsning på Nordområdene.

I gitte situasjoner vil en fremskutt deployering i nord gi en vesentlig større rekkevidde i nordområdene og lenger holdetid i hele det norske interesseområdet i nord. Forsvarssjefen skisserer at man kan etablere et "skjold" i nord gjennom et deployeringskonsept ved ulike flyplasser i nord.

Vi registrerer at forsvarssjefen etter en helhetlig vurdering mener at kampflyene, inkludert QRA-beredskapsflyene, vurderer Ørland som en operativt tilfredsstillende utgangslokalisering. Vi registrerer samtidig at det i Forsvarsdepartementets utredning om basevalg heter at

dersom Ørland velges som enebase kan det være aktuelt med en fremskutt QRA-base lenger nord for å få en bedre operativ nytteverdi knyttet til tilstedeværelse og identifi-sering av fremmede fly.

Dersom man velger en mer permanent tilstedeværelse i nord har vi ved flere anledninger gått inn for en etablering av et fremskutt detasjement på Andøya da man ved et slikt konsept kan oppnå viktige operative og strategiske uttelling-inger gjennom marginal økonomisk innsats.

Det er også gjort en vurdering av de ulike basene i nord og deres bidrag til tilstedeværelse i nord. Andøy rangeres her foran henholdsvis Bodø og Evenes. Andøya og Evenes vurderes som best med hensyn til lokasjonenes bidrag til tilstedeværelse og løsning av QRA-oppgavet. Lokalisering til en av disse to baser gir økt nytte i forhold til dagens løsning med QRA på Bodø. Kombinasjonen av nytte og gode flyoperative betingelser gjør at Andøya rangeres høyest før kostnader er vurdert.

Det bør derfor også fremkomme en kostnadsmessig vurdering av det som av forsvarssjefen betegnes som et "fleksibelt deployeringskonsept", slik at det blir mulig å se dette i forhold til et permanent detasjementet på Andøya.

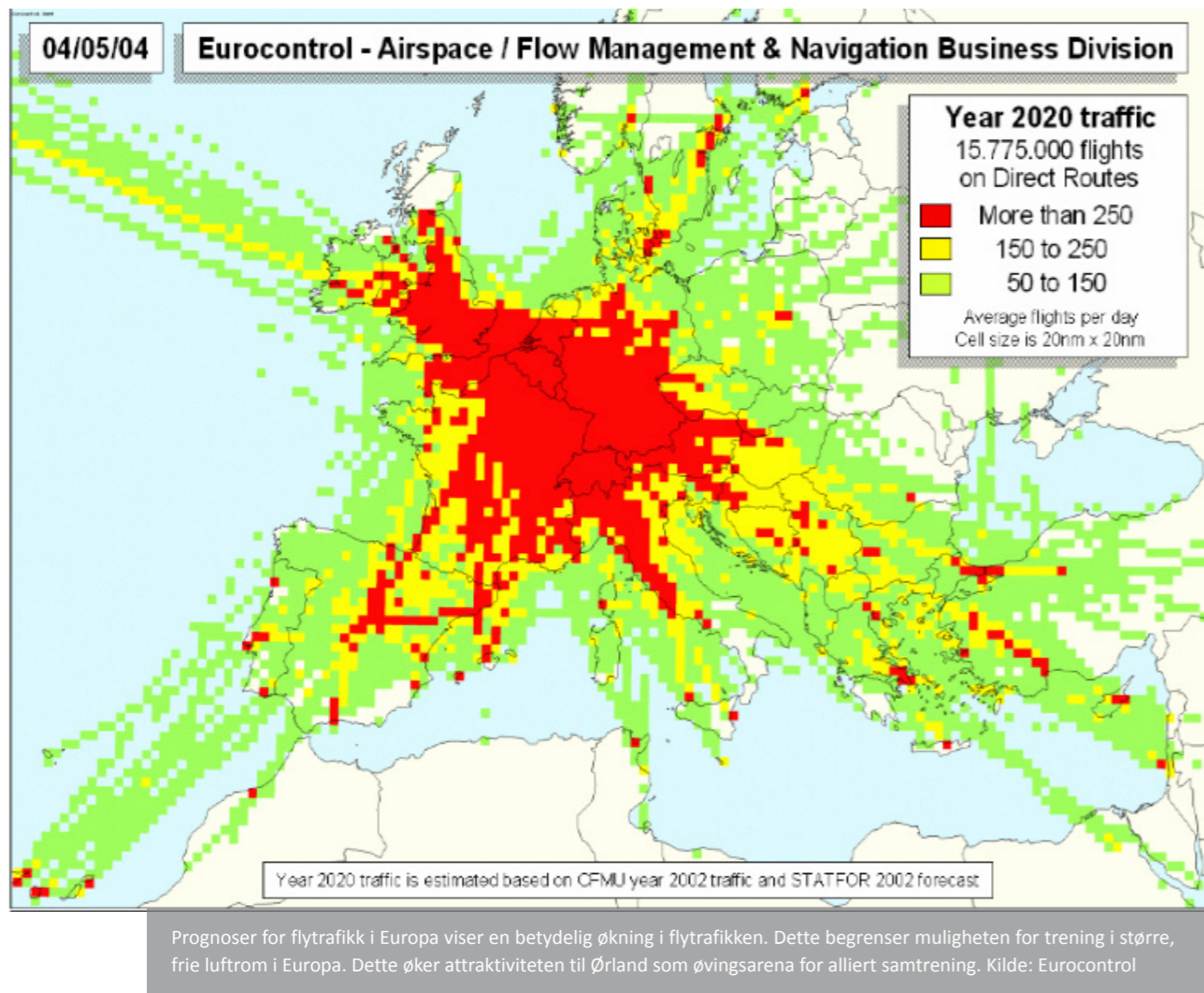
1.2.2. NATO, alliert trening og nærvær

Alliert samtrenning

Flystyrker fra allierte land har i økende grad drevet trening fra Ørland som har vært base for NATOs største kampfly-øvelser flere ganger. Restriksjoner på luftøvelser i Europa, kombinert med gode muligheter til å øve over land og sjø, samt god infrastruktur på basen gjør at Ørland er attraktivt for alliert trening og øvelser.

Egnete skytefelt er også attraktive for allierte flyavdelinger. Dette vil kunne medføre en økt periodisk tilstedeværelse av utenlandske styrker som kommer til Norge for å trene. Dermed oppnås en dobbelt hensikt: Norge sikrer alliert tilstedeværelse og et fotavtrykk fra NATO og utvikler evne til at norske og allierte styrker kan samvirke.

Eksempler på dette samarbeidet i 2012 er at man i april/mai gjennomfører M6 Operational Test & Evaluation (OT&E) for F-16 innenfor European Participating Air Forces-samarbeidet (EPAF) på Ørland. Europas største luftøvelse i 2012, NATO Tiger Meet 12, avvikles på Ørland i månedsskiftet mai/juni. Tentativ deltakelse pr

januar 2012 overstiger allerede 70 fly og helikoptre og nær 1000 øvingsdeltakere.

AWACS

NATO etablerte tidlig på 80 tallet en fremskutt lokasjon for sin flybårne (E-3A) overvåkings- og kontrollkapasitet AWACS på Ørland. Lokaliseringen på Ørland hovedflystasjon gir muligheter for samtrenting og betydelige synergier da AWACS kan bidra til å dekke det nasjonale behovet når disse flyene er tilgjengelige. NATO har over en lang tidsperiode investert betydelige summer i infrastruktur for lokalisering av AWACS-flyene på Ørland.

Lokasjonen Ørland ble i sin tid valgt i konkurranse med Evenes blant annet fordi Ørland har en mer tilbake-trukket lokalisering, for å dempe spenningsnivået. Begrepet lokasjon ble den gang benyttet da det også var en betydelig debatt om etablering av fremmede baser på norsk jord.

En eventuell relokalisering lenger nord vil uansett måtte

reforhandles med NATO, med risiko for at NATO trekker sitt engasjement ut av Norge. Det oppfattes som usannsynlig at NATO vil bære de betydelige kostnadene forbundet med en reetablering av basen i Norge.

Vi registrer at Forsvarsdepartementet skriver at dersom Ørland ikke inngår i en fremtidig lokalisering av kampfly medfører dette at man må opprettholde aktivitet på

Ørland for å understøtte AWACS flyene. Samtidig vil da dagens meget gunstige synergier med denne kapasiteten, reduseres betraktelig.

NATOs Forward Operating Location (FOL) for AWACS er et fellesalliert element som det er sikkerhetspolitisk ønskelig å videreføre i Norge. Evne til overvåking av store luft- og havområder er avgjørende i krise- og konflikt-situasjoner. Det vurderes derfor som viktig at AWACS også i fremtiden gis muligheter til å operere jevnlig fra norske baser (Lokaliseringsalternativer for Forsvarets nye kampfly F-35, side 20).

Forhåndslager

Materiell og ammunisjon for det amerikanske marinekorps er forhåndslagret i Trøndelag. Hensikten er at Norge raskt skal kunne motta større amerikanske styrker dersom situasjonen tilsier det. I henhold til den reviderte avtalen (2005) kan USA hente materiell og ammunisjon til bruk globalt. Ørland hovedflystasjon er sentral i omlastingen av ammunisjon fra fly i fredstid.

utenriksdepartementet.no

Regjeringen Stoltenberg II

Departementene

Temer A-A

Hjelp

Kontakt

Søk hos Utenriksdepartementet

Søk på hele regjeringen.no

Del/Tip

Utskrift

Let til teksten

Du er her: Utenriksdepartementet < Dokumenter < Forhåndslagring og forsterkning av Norge < 5 Vurdering og tilrådning

Stprp. nr. 77 (2005-2006)

Om samtykke til inngåelse av en rammeavtale av 8. juni 2005 mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forhåndslagring og forsterkning av Norge

Bla i dokumentet: < 4 Økonomiske og administrative ... | Tilrådning > | Dokumentets forside

5 Vurdering og tilrådning

Det er en sentral innstilling å vurdere de amerikanske forhåndslagring i Norge. Som en del av det allierte forsvarssamarbeidet i NATO er bilaterale forhåndslagring avtaler fortsatt av stor sikkerhets- og forsvarspolitisk betydning for Norge. Det er i tillegg et viktig ledd i Norges strategiske partnerskap med USA.

Uttrykt har samtidig tilbys de nye sikkerhetspolitiske utfordringer og oppgaver både for Norge, USA og NATO, herunder krise- og beredte oppgaver utenfor Norge. Avtalen gjenspeiler den betydning man fra amerikansk side legger samarbeidet med Norge, og den profesjonalitet som preger den norske driften av programmet.

Den nye avtalen åpner også for utstrakt amerikansk øvingsaktivitet i Norge i fremtiden. Det er viktig for Norge at USA og andre allierte opprettholder sin evne til å operere effektivt i Norge. Det bidrar også til at det norske forsvaret øker sin kompetanse og evne til å operere sammen med sentrale allierte. Det er avgjørende for norsk sikkerhet og evne til å ivareta sentrale allianserforpliktelser.

Avtalen er forelagt Finansdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og politidepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Samferdselsdepartementet, som ikke hadde merknader.

Forsvarsdepartementet tror at avtalen inngås. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Bla i dokumentet: < 4 Økonomiske og administrative ... | Tilrådning > | Dokumentets forside

Avtale mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forhåndslagring og forsterkning av Norge.

“Fra norsk side er forhåndslagrene viktige, både i forhold til nye sikkerhetsutfordringer, for å kunne ivareta sikkerheten for Norge og for å legge til rette for at amerikanske styrker kan bli satt inn i krisehåndteringsoperasjoner i alliansens nærområder. Fra amerikansk side tillegges lagrene også vesentlig betydning. Forhåndslagrene er et sentralt element i norsk-amerikanske bilaterale sikkerhetspolitiske relasjoner og forholdet er tillagt betydelig vekt i alternativsvurderingene” (Lokaliseringsalternativer for Forsvarets nye kampfly F-35, kapittel 4.2.4. side 19-20).

De amerikanske forhåndslagrene er viktig for norsk sikkerhet og Ørland hovedflystasjon er en viktig faktor for å gjøre disse lagrene tilgjengelige for amerikanerne.

1.3. Støy og miljø

F-35 støyer mer enn F-16, noe innbyggerne på Ørland er kjent med. De er også kjent med at lokalisering av flere kampfly til Ørland vil medføre at flere bygninger rundt basen vil utsettes for økt støy.

Forsvaret er imidlertid eneste støykilde av betydning på Ørland, og opererer kampfly i konsentrerte perioder på ukedagene. Det er med andre ord ikke vedvarende tilleggsstøy fra sivil luftfart, noe som demper belastningen.

Som kartene på side 17 som viser at avstanden til sivil bebyggelse på Ørland er stor i forhold til alternative lokasjoner.

Det offisielle støykartet tar utgangspunkt i 7 040 sorties. De nye offisielle tallene er imidlertid regulert ned til 4 730 sorties. Det betyr at støymessig framstår Ørland som mer robust enn tidligere beregnet, og gir betydelig rom for alliert treningsaktivitet innenfor det kostnadsbildet som er skissert.

1.4. Ørland – best for Forsvaret, Norge og NATO

Valget av base for de nye kampflyene skal bidra til å gi Norge mest mulig sikkerhet de nærmeste 40-50 årene. Det er i den forbindelse helt sentralt at anskaffelsen av F-35 – Norges største investering – blir utnyttet optimalt. I motsatt fall vil konsekvensene ramme Forsvaret som en helhet.

Vi vet at det med stramme budsjetter og kostnadsveksten i forsvarsmateriell blir stadig viktigere med effektiv ressursbruk. På den måten skapes også den beste operative evnen.

Dette blir enda mer sentralt nå som forsvarsbudsjettene hos nære allierte stadig er under press og hvor Norge i fremtiden sannsynligvis må ta større egenansvar for vår nasjonale sikkerhet.

“Ørland gir de laveste levetidskostnadene, har minst risiko med hensyn til implementering og gir størst handlefrihet for fremtiden” (GIL presentasjon, Oslo Militære Samfund, 6. desember).

Ørland hovedflystasjon er best for Forsvaret, Norge og NATO.

2. Heimevernet

Heimevernet er en landsdekkende territoriell del av Forsvaret med viktige oppgaver knyttet til vakthold og sikring av sivile og militære objekter. Heimevernet skal være tilgjengelig på kort varsel, med soldater med god lokal kjennskap. I Forsvarssjefens fagmilitære råd foreslås Heimevernet (HV) redusert fra 45 000 til 30 000 mannskap. Av disse anbefales inntil 3 000 i innsatsstyrkene og 27 000 i områdestrukturen. Innsatsstyrkene skal øves bedre og gis større mobilitet.

I vår region (region 3) foreslås videreført HV 12 på Værnes, som også overtar territorielt ansvar etter HV11 på Setnesmoen ved Åndalsnes, som foreslås lagt ned. Områdeforsvaret skal i større grad tildeles konkrete beredskapsoppdrag.

Kuttene som foreslås vil naturlig nok skape utfordringer for HV som organisasjon og for de kommuner og regioner som får sine distriktshovedkvarter lenger unna. Forsvaret har over tid endret karakter fra et mobiliseringsforsvar til et innsatsforsvar. HV har også blitt redusert i denne prosessen ned til dagens nivå på 45 000.

En av styrkene til HV er lokal kjennskap og tett samspill med lokale og regionale sivile myndigheter. Vi er bekymret for potensielle konsekvenser ved en nedjustering av mannskapet fra 45 000 til 30 000 da nærheten til lokal-miljøene nødvendigvis vil forringes, selv med intensjon om større mobilitet på gjenværende mannskaper.

Værnes garnison er en viktig ressurs for forsvaret og Midt-Norge. Med 11 ulike avdelinger som innehar høy og sammensatt kompetanse, utgjør garnisonen en kapasitet for det sivile samfunn.

Værnes garnison er i dag driftsansvarlig for Leksdal øvingsområde. Leksdal øvings- og skytefelt ligger i umiddelbar nærhet til garnisonen. I Leksdal er det gjort betydelige investeringer og oppgraderinger av skytefeltet og en treningslandsby med mulighet for å øve på strid i tett-

bebygde strøk. Denne fasiliteten benyttes til trening også av politiet, Ørland hovedflystasjon, hæravdelinger fra Rena leir og Luftkrigsskolen.

Værnes garnison gir med sin plassering i Stjørdal og ved Trondheim lufthavn Værnes, klare fordeler ved trening på vakthold og objektsikring av ulik infrastruktur. Med kort avstand til flyplassen har man fra ulike deler av landet rask og kostnadseffektiv tilgang til garnisonen og øvingsområdet.

Vi viser for øvrig til den planlagte samlokaliseringen av Vernepliktsverket og Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) Lade med eksisterende aktivitet på Værnes. En slik snarlig samlokalisering vil kunne utnytte eksisterende, moderne bygningsmasse og infrastruktur på en god måte.

3. Verneplikten

Forsvarssjefens fagmilitære råd understreker at grunnstammen i Forsvaret har vært og er verneplikten. I tillegg til å utgjøre et vesentlig element i den daglige operative virksomheten, danner førstegangstjenesten grunnlag for blant annet verving, grunnleggende befalsutdanning, tjeneste i utenlandsoperasjoner og overføring til Heimevernet.

Verneplikten er foreslått videreført med normalt 12 måneders tjenestetid. Det er foreslått en forlengelse til 18 måneder for et begrenset antall mannskap med spisskompetanse.

Verneplikten må gis et innhold slik at den blir meriterende og derfor ettertraktet. Fullført førstegangstjeneste må gi tilstrekkelig studiepoeng slik at det øker den tjenestegjørende sin konkurransevne i forhold til å få studieplass.

Verneplikten står sterkt i den norske forsvarstradisjonen og en nødvendig forutsetning for å opprettholde et territoriell landforsvar innenfor dagens budsjettammer og med den foreslåtte struktur. I tillegg er vernepliktsinstituttet et sentralt element og en nødvendig forutsetning for katastrofeberedskapen i Norge.

